

ZIVLJENJE IN SVET

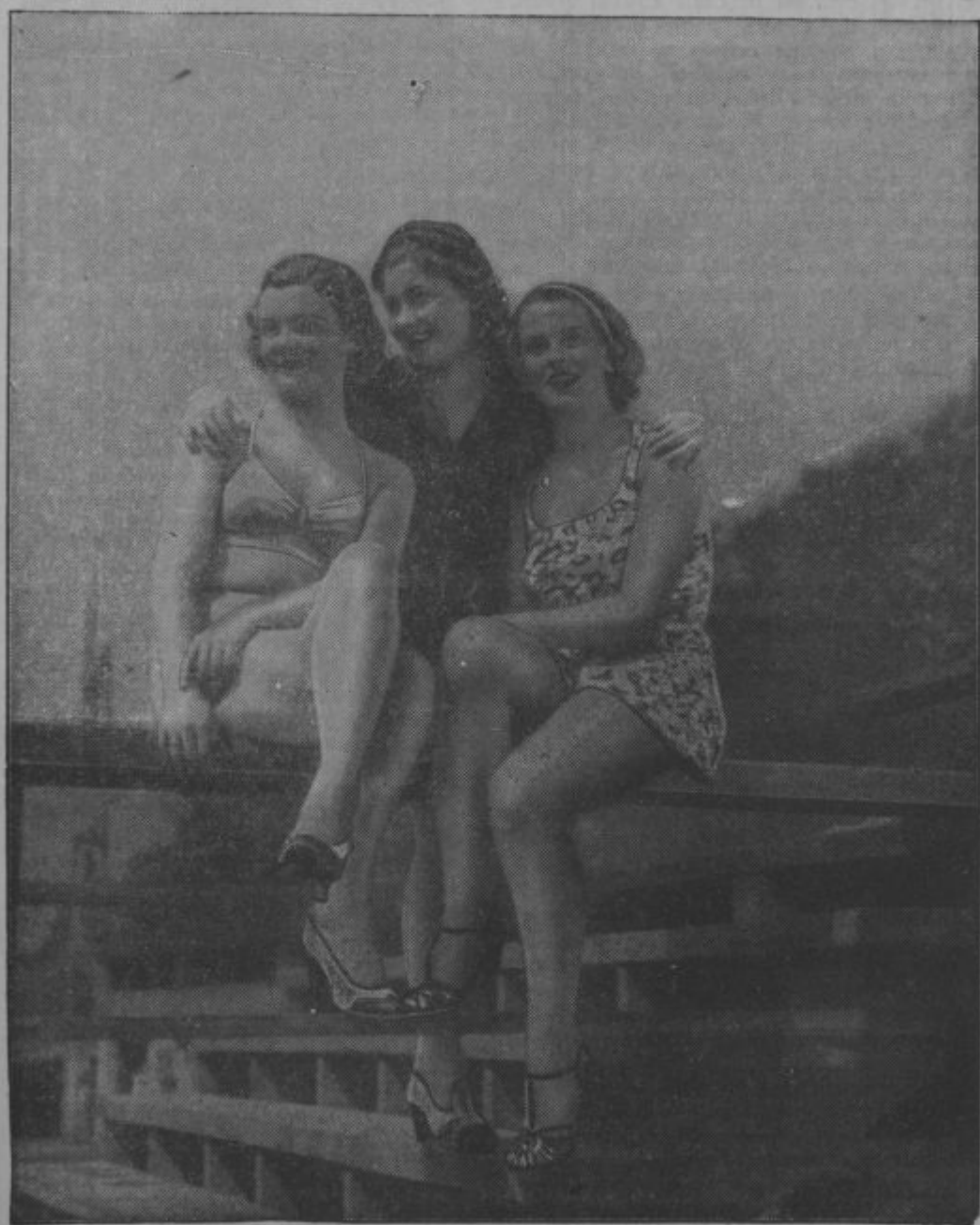
T E D E N S K A R E V I J A

ŠTEV. 10

KNJIGA 24.

(LETO XII)

V LJUBLJANI, 5. SEPTEMBRA 1938

Marija Andergast, Gizela Uhlir in Anneliese Uhlir v zasebnem sklopu
(Foto: Tobis-Quint)

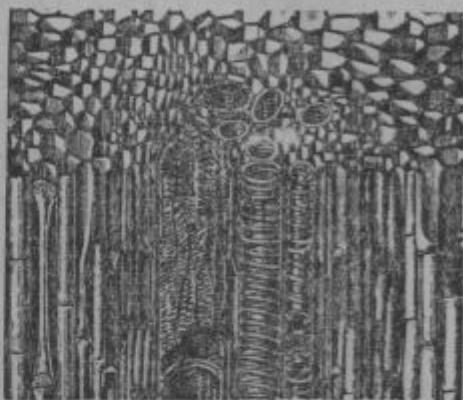
Ž I V L J E N J E G R A D I

V naslednjem priobčujemo zanimivo poglavje iz znanstvenih razprav prof. dr. R. H. Francéa. Znameniti prirodoslovec poljudno opisuje »čudežna dela« narave, ki v marsičem prekaša človeško tehniko.

Dolgo so se smatrali ljudje za edine gradbene umetnike in so bili na to ponosni. Tu in tam so priznali kakšni živali, da v tem pogledu tudi kaj zmore. Potem so odkrili, da ustvarjajo tudi rastline pri gradnji svojih stebel, listov in plodov neprekosljive stvari. In končno so odkrili, da spada graditev tako rekoč k življenju. Pri tem upošteva narava vse statične in druge zakone, in sicer marsikdaj na tako mojstrski način, da prekaša v tem pogledu nemalokrat vse, kar zmorejo človeški tehniki.

Vzemimo n. pr. les. Če ga pogledamo pod primerno povečavo in potrebnim umevanjem, moramo opaziti, da je tehnično čudo. Vsako deblo mora nositi velikansko težo, težo vej in listne krošnje. Razen tega mora zdržati vse zahteve, ki jih postavlja nanj veter, upirati se mora vsem pritiskom in vlačnim silam in končno mora opravljati še marsikatera kemična dela. Za te in te snovi mora biti les propusten, za druge nepropusten. Vodo mora prevajati, na drugih mestih pa jo mora zadrževati. Ima istočasno vlogo cevovoda in shrambe. V lesu ima rastlina shranjene vse mogoče stvari, barvila, škrob, olje, strupe, kristale ali mineralne snovi. Včasih mora te stvari zapirati, drugič jih mora izpuščati. In vse to mora iti s čim manjšo potratno materiala. To je temeljni zakon gradbenice narave.

Če hočemo spoznati, kakšna gradbenica je ta narava, vzemimo samo tenak rez smrekovine pod drobnogled. Tu opazimo, da ima smreka v svoji notranjosti cel sveženj vodnih in sokovnih cevi, ki so urejene s takšno smotrenostjo in stabilnostjo, tako odporno in s takšno dovršeno sposobnostjo za prevajanje tekočin, da človek česa podobnega s tako majhnimi pripomočki še ni dosegel. Še večji čudež mora biti vsakemu objektivnemu tehniku prerez palmovega debela. Palme nimajo samo najbolj elastičnega debela med drevesi, v razmerju s temi tenkimi debli nosijo tudi najtežje krošnje, ki svojo težo z gibanjem v vetru še povečujejo. Med hudimi viharji, ki

Shematični prerez rastlinskega stebra
(Iz knjige: R. H. Francé, Svet,
zemlja in človeštvo)

so tako pogosti v deželah palm, pritiska zračna sila te krošnje do tal, a deblo se vendarle ne prelomi. Če bi palme tudi najhujšim tornadam in ciklonom ne znale zoprvati, bi že davno ne bilo nobenih palm več.

Drug čudež palmovega debela je njegova vodovodna naprava. So palme plezalke, kakor indijski botang, ki plezajo do vrhov najvišjih dreves in ki jim tenko deblo zavoljo nešteti zavojev doseže dolžino do 260 m. Toda do svojega vršiča vodi to deblo vodo iz tal s pripomočki, ki so nam neznani. Tega ne moremo posnemati. Če hočemo v kakšnem rudniku dvigniti vodo tako visoko, potrebujemo črpalnih naprav z izredno potrošno konjskih sil.

Zopet drug gradbeni čudež rastlin so igle iglavcev. Borovo iglo samo nekaj povečajmo in bomo opazili, da sestoji iz same votle »opeke«, ki sega zavoljo večje trdnosti z zobmi druga v drugo. Poskusimo to šibko stvar, kakršna je borova igla, pretrgati in bomo spoznali, kako trdna je v resnici zavoljo svoje posebne gradnje. Na takšno opeko ljudje prav za prav še nismo mislili.

Les je izum, ki je neprekosljiv glede vlačne in tlačne odpornosti in prožnosti. Do tal potisnjene krošnje palm smo že omenili. Toda rastlina je rešila še vse drugačne konstrukcijske naloge. Iris hrani svoj pelod n. pr. med

rahlo razvrščene plasti blazin, ki pa cvetni prah brezpogojno ščitijo. Tudi rastlinsko jajčece, ki je ranljivo kakor vse živiljske klice, zahteva za svojo zaščito posebnih konstrukcij. Semenske kalii so položene v najbolj goste in posebno zavarovane dele cvetov. Tu jih vidimo n. pr. v krožnih, dobro zavarovanih vdolbinah, tako da utripi prej vse drevo škodo, nego pa plodovi. Tam daje rastlina, kakor n. pr. bor, svojemu cvetnemu prahu genialne letalne naprave, da more poleteti v svet, kakor je njegova naloga. Prašek je opremljen z dvema majhnima balončkoma iz silno tenke kožice, v katerih se zrak pod vplivom sonca se-

greje, da se dvigne vse skupaj kakor mongolfiera v višino. 150.000 raznih cvetnih rastlin je na svetu in vsaka si je izmislila poseben način, da more najboljše cveteti in se ploditi.

Zivali pa niso nič manjše gradbene umetnice. V vsaki kosti so se že davno uresničili zakoni visokih betonskih zgradb, vsako oko je čudovita, komplicirana kamera, uho glasbilo. Celo preživalce so prave gradbene umetnice. Gradijo si okrovja, pogostoma zamotane mrežne zgradbe, v katerih se potem mirno razvijajo. Čim globlje prodiramo v te stvari, tem čudovitejše in umnejše se nam morajo videti.

ZMES IN ZNES IZ KOČEVSKÉ

ANTON DEBELJAK

Zbožje njive mahneva po precejšnji zamudi s Petrom Z. v božjo vežo. Spotoma je moj učeni doktor metal z mosta nekaj belega v Rinžo. — kako rade ribe sir jedo! — »Od sira se svira, pravijo Hrvatje, toda ribe so neme!«

Ob 10-ih sva stopila v krasno cerkev, ki ima dekorativna okna in orgle, rekordne v Jugoslaviji. Mogočno bučijo po hramu, skraja dokaj praznem. Danes poje beograjska pevka Fortičeva. Za slovensko petje se poteguje katehet Skvarča, baje edini duhovnik od 49 vrstnikov maturantov klasične gimnazije v Lj. Slovenci imajo v mestu pevsko društvo »Rog«.

Vol ima rog, če natanko pomislimo — dva, sune te z njim, a nanj trobiti ne zna...

kočevski rojaki pa znajo.

»Vsa si' lepa...« doni s pevališča. Svečenik na glas moli očenaš po slovensko. Nato evangelij istotako po naše. Neviden škrat me moti, šeneta je mi na uho: »Na oltarju je desnica sina...« in satan šepeta: »Jeli, obed na levi.« Potem slišim: »Obed je imel bi se zdajle kar prilregel!« Pa zopet dalje: »Salat je imel sina...« in nebodigatreba se vtika v mojo pamet: »Saj res, salato si naročiš, ko si bolj travojedec kakor pa kravojedec!«

Prišla je slovenska propoved. Govoril jo je Skvarča gladko, kratko, sladko. Maševal pa je g. Stopar. Upam, da je zaslužil več, nego mu nakazuje njegov priimek, 100 par.

Zunaj veže božje, ki je za Kočevje izrazito znamenje, je tovariš kupil nekaj sadja, da bi dal zaslužka ženici iz daljnega kraja, ki nosi zaskrbljeno ime: Briga. Čeprav je s tem prodala vso svojo zalogo hrušk, je še nadalje tam stala in klepetala o raznih brigah. Morda je celo pretresala vprašanje, zakaj se kočevska cerkev polahko pogreza:

Če ženske se poslavljajo,
se dolgo obotavljajo...

ali v drugi deželni govoricí:

Wenn Frauen auseinandergehn,
dann bleiben sie noch lange stehn.

Ozrli smo se še v to ali ono reč, tako v Marijin dom, kjer je dr. V. Bohinec ovekovečil s fotografijico izletnike, razen treh, ki so jih nadomestili trije domačini, vmes dir. Burger. Precej je prigrevalo, ko smo se vrnili v Dijaški dom na junaško borbo s Pečenegi, hočem reči pečenkami. Nejedly se ni pisal nihče med nami, pač pa je imel kakega imenjaka češki novinar pri »Venkovu«. František Nepilý. Dr. Zavrtanik si je privoščil »malinovec za mali novec« in tako pomagal uničevati gozdni pridelek, maline, katerih so lani izpeljali 23 vagonov iz naših host. Abstinent je, ker ne verjame, kar je zapisal stari Terenc v »delphi«, čes da popivanje ni greh: Non est flagitium, nisi crede, adultulentulum scortari, neque potare.«

Če bi bil gostitelj podkovan v ciceronščini, bi bil utegnil vprašati: »Uter uterorum utre utiliter uteretur, kateri

ođ obeh trebuhov bi koristno izrabil meh?« Dragi ganimed, moj že ne, ker se mi zeha, kadar pijem vino iz meha. Zaspan biti čez dan ni kaj prijetno, spat pa ne hodim po kosilu: Sum e femina natus, non effeminatus, iz žene rojen, a ne izroden. Vinka Loziča, kakor ga je nazval že Stritar, častim šele zvečer, ko premlevam domislivo iz Št. Petra na Krasu:

Oj vince kaj da,
oj vince kaj st'ri:
še staremu možu
da fantovsko kri...

Posebno, kadar ima sočen okus, kadar je pripravno za steklenice ali buteljke, katerim je gospa Butel iznašla neprodušen zamašek (SD 20. XI. 37). Ako bi moral izbirati med kmetom in popom, kakor ju prisposodablja srbska narodna popevka, bi bil jaz pač **popov** pristaš:

Kad se kopa — nema popa,
kad se ore — pop ne more,
kad se pije — njemu dvije,
pa i to mu dosta nije...

Kadar me za dne usoda sili piti, tedaj ga režem kakor italijanski filolog C. Tagliavini, ki razpravlja o gruzinščini (Mélanges offerts à Ginneken, Paris, 1937).

Pustivši družbo, kateri je švigala po glavi misel »Karo-tarok«, sem legel na kup lesa za Dijaškim domom in zložil tole:

Vpričo Fridrihštajna

Na sonce ležem. Poleg mene hlev je.
Moj duh leti čez te grebene, griče,
vasi, rasečke, ki jih k sebi kliče
— kot piške koklja — mestece Kočevje.

Stoletja suženj tod naš rod kopnel je,
o tem na glas kriče premnoge priče:
poglejte tolkere nemške — »itsche«!
Mar menite, da zdajle dotrpel je?

Med nami klijejo domači spori,
otklepa vsak se svojega zasluzka,
komú pa javni blagor še je mar?

Med tem sovražni tu vršé se zbori,
pri kmetu proti nam dajó si duška.
Kje še na svetu tak je gospodar?

Obrnjen proti staremu gradu sanjaram. Ali še strahíš tod, Veronika Deseniška? Ali bi te René Clair ujel v svoj film »Fantôme à vendre«, Prikazen naprodaj? Ali bi bile zato razvaline dražje kot pri britanskem gradu Chambercombe v Devonshiru, kjer so v skriti sobici naleteli na okostnjak španskega veljaka, kar je znatno po-

višalo ceno stavbi, med tem ko bi jo bilo svoje dni znižalo.

Zatopil sem se v čase, ko so predniki današnjih Kočevjarjev priromali semkaj kot obsojenci, puntarji, da so se rešili vislic v svoji prvotni domačiji. Toda pustimo v nemar te spomine: De mortuis nil nisi bene, o mrtvih govori le dobro! me je lani opozoril dr. Schäfer (der strafrechtliche Schutz des Andenkens Verstorbenen im schweizerischen Rechte, Zürich, 1937), ki prikazuje gorenjo krilatico kot prost prevod iz Grka Chailona, posneto vsebinsko po pravnem izreku Solonove zakonodaje.

Te naselnike so zemljiški gospodje poklicali v naše kraje, ker jim je bil tempo slovenskega naseljevanja prepočasen, pripominja dr. J. Rus. To so najvišji dolenski gorski kraji, zato se našim prednikom ni kdo ve koliko mudilo v hribe. Vendar so Slovenci ustanovili Poljane nad Kolpo okoli 1200, omenjene so l. 1241., ko še ni sledu o kočevskih priseljencih. Kočevskih naselij je nad 170, od njih po Koštiálu 52 s slovenskim imenom.

Nad levim bregom Rinže blizu sv. Jerneja se l. 1373 omenja tržišče z izdelki kmečkih obrti — zametek kočevskega mesta. Kakor v Gorici Via Cocevia, trdi v rokopisu prof. Koštiál, tako je tudi Kočevje nazvano po kočah. Slovenska imena so često precej pretvorjena: Malgern = mala gora, Trindobits = trnovec, Moróbitz = borovec, Plösch = pleš(a), Seele = selo, Präse = preža, Pelont = poljana, Pogrelz = pogorelec, Loschin = ložine, uradno Tschermoschnitz (koč. Mošše) = črmošnjice, čremoš (allium ursinum), Ribnig (koč. Rimnik) razodeva isti glasoslovni zakon kot v Loškem potoku Hrmik = prebivalec Hriba (hribnik), Grintowitz je umljiv, Obrern pa cika na Obre ali Avare.

Th. Elze pribija, da je krošnjarstvo izza 17. stol. pokvarilo kočevsko nprav. Mož po večletni odsotnosti najde kup otrok doma. »Čigavi so?« — »Če bi bil ti doma ostal, bi bili tvoji, tako so pa mojil« Avtor »Brusa« navaja neke slovenske besede, kakršnih ni majhno število v kočevščini: bozl = nahrbtna cula, vozal, klik^a = palica s kljuko, tsúttar^e = čutara, jaukh = jug (v knjižni nemščini zdaj splošno za Föhn, Scirocco, koazl^a = kozolec, pen^a, puž^a (cunus) = puža, dekle, hribl = hrib, žep = žep. Sola in cerkev trebata njih govorigo slovenskih primesi.

Prezeli pa so Kočevarji od Slovencev razne običaje. Zato se je Poljak Korytko pred sto leti izrazil: »Kočevci so v nemščino prevedena slovanska knjiga« (1838). Tako je Fr. Marolt, ki se je izdajal za Monakovčana in ga je zato duhovščina tam priporočila prebivalstvu, 1936. izvalil iz ženstva razne napeve, n. pr. o Lepi Vidi, katero zasleduje v zadnji številki DŠ I. Grafenauer vse v 9. stoletje, v dobo Mavrov.

Nov ljudski val je privrel v južni del Kočevske 1547. Grofje Blagaji so pribegli v kočevsko gosposčino, z njimi srbohrvaško uradništvo in služabništvo odtod primki na -itz, -itsch, Jonke (Janko). Asimilacija ali prienačevanje Slovencev v Kočevarje pa je po Rusu največ pospeševala cerkev.

Neki sodobni zgodovinar poroča, da je bilo prvotno blago kočevske krošnje »živina, platno in drugi njihovi izdelki« (seveda živina prav za prav ni njih izdelek, ampak prirejek!). Zelja po lahkem zaslužku, auri sacra fames, je pognala kočevske lahkodelnike preko slane luže: v Brooklynu, New Yorku in Clevelandu je več Kočevarjev nego v starem kraju.

Kočevke so malo plodne. Ima li katera tak rekord kot Francozinja Jeanne-Bouillard, ki je s 33 leti mati 13

otrok (J. d. Déb. 10. 9. 37)? Morda še težko tekmujejo s Cirkničanko, ki je s 25 leti imela troje otrok in jo je duhovnik zato posvaril, češ zakaj tako pičlo: pa je bila huda in ni šla nad 50 let več k spovedi.

Navzlic prirastku od slovenske krvi se število prisotnih Kočevarjev krči, od 1880 do 1931 so po dr. J. Rusu nazadovali za 37,9%, a po radiu so lani v Rajhu oznanili, da je v diaspori Kočevje edina nemška manjšina, ki je narasla. L. 1937 je bilo v kočevskem otoku 4586 hišnih števil, vmes 999 neobljudenih, praznih, 605 pa skoro nerabnih oziroma že podrtih, a Slovincu nič ne prodajo! Tako velja pri njih vsebina švedske pesmi:

Das ist das Grösste auf der Welt:
Die Fahne steht, wenn auch der Führer fällt...

Pri nas godi se čudež tak:
Stoji še prapor, a pal je praporščak...

Svojo posest čuvajo, četudi neobdelano. »Za složno delo imajo kočevski Nemci mnogo smisla«, je poudaril prof. I. Kumer 22. XI. 37. v svojem predavanju pod okriljem CMD. Tako da baje slednji krošnjar 4000 din od svojega zaslužka za skupnost: iz tega sklada se kupujejo slovenska posestva.

KAKO LJUDJE UMIRAJO

Ali ti je poznana smrt profesorja interne medicine na Dunaju Hermana Nothnagla? Ta mož je živel tako, da je bila smrt res logični zaključek logičnega življenja.

Štiri leta je že bolehal na opopnenju srčnih žil. Od časa do časa je dobival opomine s strani srca. Kot internist je dobro vedel, kakšen bo zaključek: hud srčen napad z bolečinami in konec — srčna kap. Morda bo napadov več, morda trije ali štiri, potem pa gotovo sklep življenja. Napad je prišel ravno zadnjo noč pred zaključkom letnega semestra. Prvi napad je prestal: zjutraj se pelje s kočijo — prvikrat v življenju — na kliniko. Predava, drži vizito, doma vrši ordinacijo, ki je bila vedno polna ljudi, tako da je bil zvečer pošteno truden.

Za naslednji dan je odredil predavanje, čeprav so vsi drugi profesorji za tisti dan prenehali s poukom. Pred grozečo smrtjo se ni hotel umakniti. Zvečer v postelji sledi ponoven napad. Pokliče slugo, ki mu da opijeve kapljice. Za tem gre sluga spat. Zjutraj ob 6. uri ga najde mrtvega v postelji; zraven njega pa popisan list papirja, na katerem je gospod profesor zapisoval še zadnja opazovanja v srčnem napadu, dokler ga ni zapustila zavest. Niti svojemu slugi

ni hotel kratiti spanja, kaj šele, da bi postal poklicati kakega zdravnika. Dobro je vedel, da ga bo vzela noč, dobro je čutil, da mora sam na večno, samotno pot, na kateri ga nihče ne more spremljati. Tako je sklenil za vselej svoja prekrasna predavanja prof. Nothnagel. Smrtni strah je premagal njegov razum, njegovo višje spoznanje. To spoznanje ga je opogumilo, da je smrti pogledal naravnost v odkrit obraz. In še ta — za vse ljudi — grozni trenutek je hotel izrabiti za znanstveno opazovanje, To je nadčloveško.

Tudi ta primer priobčuje zadnja številka revije »Delo proti tuberkulozi«, ki vsebuje poleg poročil o protituberkuloznem delu pri nas in drugod še naslednje zanimivosti: Bolezni pljuč v industriji (urednik revije dr. Tomaž Furjan, ki poroča tudi o 8% napredku na Koroški Beli), Poizkusi zdravnikov na samih sebi (spolne bolezni), Kako nastanejo ljudska zdravila. »Delo proti tuberkulozi« se naroča pri Narodni protituberkulozni ligi v Ljubljani, Miklošičeva cesta in stane za celo leto samo 10 din.

V GORICI ZA SVETOVNE VOJNE

(ODLOMEK AVTOBIOGRAFIJE)

DR. FRAN GÖSTL

Uvod

Ko sem služboval v zavodu na Studencu, sem svoj vsakoletni dopust deloma uporabil za večja potovanja — saj je bilo tako zame kakor za mojo soprogo največji užitek spoznavanje raznih naravnih krasot, veličastnih stavb ter umetniških zbirk — deloma pa sem z rodbino preživel ta čas na posestvu svoje tašče v Solkanu pri Gorici. Dasi tedaj nisem mnogo zahajal v mesto in še manj v njegovo družbo, sem bil vendar v nekaterih, zlasti slovenskih krogih dobro poznan. Ko so pričeli v Gorici z zgradbo dež. umobolnice, me je na moje veliko presenečenje v Solkanu obiskal dež. odbornik prof. Berbuč ter mi prigovarjal, naj se potegujem za primarijat v tem zavodu. S tem mi je zbudil zanimanje za zgradbo, katero sem si ogledal ter se uveril, da bo zavod moderen, torej povsem drugačen od zastarelega in v vsakem oziru najmanj modernim zahtevam ustrežajočega zavoda na Studencu, o katerem sem izgubil vsako upanje na uresničenje raznih predlogov, na povečanje z novimi zgradbami in na modernizacijo v vsakem oziru. Ker so bili tudi plačilni pogoji dosti ugodnejši, sem se odločil za kompetenco, a jo zopet umaknil, ko je dež. glavar šuklje pri reorganizaciji dež. uradništva tudi zavodove zdravnike postavil v višji plačilni razred. Drugo leto me je v Gorici dež. odbornik prof. Berbuč vnovič nagovarjal za preselitev v Gorico. Ker pa nisem hotel pritrditi, me je pozneje (jeseni 1910.) obiskal na Studencu ravnatelj goriskih dež. uradov dr. Pettarin z dr. Fratičhom, (ki je bil designiran za ravnatelja zavodu). Gospodoma sem odkrito izjavil, da mi se pod pogoji razpisa sedaj nikakor ne potegoval za službo, nakar sta mi oba zatrdila, naj stavim svoje pogoje, katere bo dež. zbor naknadno sprejel brez vsakega dvoma, ker se je dež. glavar dr. Pajer izrazil v tem smislu. . . . Ker mi je bilo znano, da je dež. glavar vsemogočen, sem se vdal prigovarjanju njegovih odposlancev.

Pri takratnih političnih razmerah na Goriskem je bilo umevno, da ravnateljstva kljub znanju italijanščine nikakor ne bi dosegel (kar je tudi prof. Berbuč povedal). Na Studencu sem bil sicer voditelj, vendar podrejen ravnateljstvu in upraviteljstvu bolnice v Ljubljani — torej degradacije prav za prav ni bilo — tudi mi ni bilo toliko za razna pisarniška, upravniška in nabavljajna četa, s katerimi sem bil že na Studencu preobložen, temveč mnogo več za izključno zdravniško udejstvovanje, in od tega sem si obečal v modernem zavodu mnogo več uspeha. Stavil sem torej pogoje, s katerimi bi si finančno izredno izboljšal svoj položaj. A to ni bil edini vzrok moje odločitve. Res je bilo bivanje na Studencu prijetno in tudi ženi se je tako priljubilo,

da se je skrajno nerada ločila. V Ljubljani so živeli moj priljetni oče in dve sestri, zelo pogosto smo zahajali v mesto in tudi svojci so nas pogostokrat obiskovali na Studencu. Ljubljana je tudi nudila več duševnega užitka, v njej so mi bivali številni sorodniki, znanci in prijatelji — a odločal je ozir na otroka. Novorojeni sin je bil zelo slaboten in bolehav, goriško milo podnebje bi mu gotovo ugajalo in ga učvrstilo (kar se je tudi res zgodilo). Ko dorasteta za šole, jih bosta lahko pohajala, ne da bi morala od doma. Ljubljano bi posečali v času dopusta in rodbina iz Ljubljane bi preživela delj časa pri nas v Gorici. Da bo po poteku malo let nastala svetovna vojna in uničila marsikakere upe ter mi donesla toliko gorja, tega tedaj ni mogel nihče vedeti.

Tako smo se 1. decembra 1910. preselili v Gorico, v nove razmere, ki so donesele v marsikakem oziru tudi mnogo neprilik in težav, katerih ni bilo na Studencu.

Največje gorje pa je nastalo z vojno. Dokler Italija ni vstopila v vojno, smo od vojne gibanja čutili le malo, potem pa, pol leta tik za fronto, smo poleg njene interesantnosti občutili tudi vse njene težkoče in nevarnosti.

Nedelja, 28. junij 1914 — pravoslavni Vidovdan — bil je krasen poletni dan. Bival sem s svojo družino pri očetu v Ljubljani na dopustu ter se dogovoril s sorodniki, da se snidemo popoldne v Bellevue, kjer smo želeli preživeti z njimi par veselih ur, ker sem se moral v kratkem povrniti v Gorico. Bili smo dobre volje in v veselih razgovorih, ko pride bratranec ter nam javi ravnokar došlo vest o sarajevskem atentatu, čigar žrtvi sta postali prestolonaslednik Fran Ferdinand in njegova soproga. Vse navzoče goste je ta vest iznenadila in čula se je splošna sodba: »Vojna bo.« Ozračje je bilo sicer že nekaj let sem prepojeno z vojno nevarnostjo in verjetno je bilo, da ta dogodek postane povod krvavim bitkam, vendar so se še čula mnenja, da se morda vendar le posreči preprečiti vojno, — da pa postane dolgoletna svetovna vojna z vsemi svojimi grozotami, tega pač nihče ni pričakoval.

Prva posledica je bila preganjanje zavednih Slovencev, proti katerim so politične in osebne sovražnosti slavile svoje orgije. Zaporji in konfinacije so grozili vsakomur, ki je veljal za »srbofila« ali »panslavista« in redke so po-

stale vrste rodoljubov tudi na Goriškem, ki so ušle tej usodi.

Skrb za usodo Slovencev je težila rodoljube. Saj smo bili vsi uverjeni, da pride do vojne z Italijo. Nihče ni veroval v njeno zavezanost Avstriji in Nemčiji, nihče v iskrenost proklamirane nevtralnosti. Ko smo pozneje zvedeli, da ji hoče Avstrija za nevtralnost odstopiti poleg južnih Tirol vse Primorje s Trstom — je bilo jasno, da dobi od antante še več slovenskega ozemlja za svojo pomoč.

Dasi je Italija vstopila v vojno šele teta dni po izbruhu svetovne vojne, vendar smo v Gorici že od začetka imeli priliko, da opazujemo vojno gibanje. Vršili so se vpoklici (tudi eden zavodov sekundarij je moral v vojaške), in v mestu so se zbirali številni črnovojniki. Marsikaterega med njimi si videl opitega, a oficirji niso imeli ne moči in ne volje, da bi jih kaznovali po strogi vojaški disciplini. Mnogi so se zbirali v cerkvah pri raznih pobožnostih. Po večini starejši možje, ki so ostavljali svoj dom in svojo družino, so ali v vinu utapljali svoje skrbi in svojo žalost, ali pa so v molitvi iskali utehe in pomoči.

Tudi moj svak (ženin brat), uradnik na Dunaju, je bil kot črnovojniški častnik prideljen najprej v Dornberg, potem v Gorico, ter nas je pogosto obiskal. Tako smo par mesecev imeli priliko, da smo marsikak večer preživeli v njegovi družbi. Njegovi kolegi-častniki so izrazili željo, da si ogledajo naš zavod. Rad sem jim ga razkazal ter nato povabil vse v svoje stanovanje, kjer smo jim postregli z južino in prebili par ur v prijetni družbi. Saj so bili vsi visoko izobraženi možje, ki niso poznali one nadutosti, ki je bila značilna za poklicne avstrijske oficirje. Naj navedem te gospode imenoma: Poveljnik črnovojnega bataljona je bil stotnik dr. Boschek, sodni nadsvetnik iz Ljubljane. Mož nemškega mišljenja je bil določen za bodočega predsednika sodišča. Med vojno je bil kasneje premeščen v avditorijat. Po vojni se je prekrstil v Erlacha in slušbuje pri sodišču na Dunaju. Nadporočnik je bil profesor goriške gimnazije Slovenec Košnik, ki je težko ranjen prišel v rusko ujetništvo ter po vojni postal ravnatelj gimnazije v Kranju. Poročniki so bili: Dunajska profesorja Nemeč Greger in Slovenec Skok, sodnik Ackermann in Anders (oba padla na ruski fronti), dr. Diermayer iz Hrast-

nika in zdravnik dr. Zeleznikar, ki je postal šef-kirurg bolnice v Slovenjgradcu.

V zavodu sem imel mnogo posla, dasi mi ga je otežkočala baš tedaj bolezen na očeh (krvavitev v retino), zaradi katere sem se večkrat vozil v Ljubljano k primariju dr. Bocku, kajti okulist goriškega mesta dr. Dereani (sedaj v Ljubljani) je bil militariziran zdravnik na nekem istrskem otoku. Iz službenih ozirov se nisem mogel ukloniti zdravnikovi odredbi, da naj povsem ukinem za par mesecev z vsakim delom, združenim kolikor toliko z očesnim naporom, zato je zdravljenje počasneje napredovalo.

7. decembra 1914 se je odpeljal maršbataljon v Galicijo na bojišče. Šli smo na drž. kolodvor, kjer so uva-gonirali konje in prtjljago, in kjer so se vojaki poslavljali od svojih dragih, marsikateri za vedno. Dasi je imel vsak dovolj opravila, smo se hoteli vendar posloviti še pri odhodu. Čeprav je mala, skromna bataljonova godba neumorno svirala razne patriotične koračnice, ni mogla vzbuditi navdušenja niti omiliti otožnosti. Kako malo od teh, ki so odhajali zdravi in krepki, se je vrnilo in od teh marsikdo bolan in pohabljen. Mojega svaka so kmalu pri obrambi nekega mostu ujeli Rusi z njegovo četo. Vrnil se je šele ob koncu vojne.

D A E J E

BO KOŠNIK

PETROLEJ – RAZKROJNI PROIZVOD MORSKIH ŽIVALI

Glede nastanka petroleja se je do nedavna bil srdit boj med pristaši dveh različnih naziranj. Večinska skupina je zagovarjala slavnega Rusa Mendelejeva, ki je že 1877 postavil teorijo, da je nastal petrolej iz kovinskih karbidov in vodne pare ob tvorenju ogljikovodikov in sicer v dokaj globokih plasteh naše zemlje. Manjšinska skupina, ki je zdaj končno nekako prodrla, pa zastopa mnenje naravoslovcev Englerja in v. Hoferja, ki trdita, da je petrolej razkrojni produkt morskih živali in v majhnem odstotku tudi nekaterih rastlin. Bitumenski škriljevci, iz katerih se po rafinaciji pridobivajo nekatera rudninska olja, namreč zmerom kažejo sledove morskih živali in poredkoma tudi odtise rastlin.

Po tem naziranju, ki ga poleg omenjenih dveh zagovarjajo tudi še mnogi učenjaki, si razlagamo nastanek petroleja na ta način, da se je morsko dno na posameznih mestih prav naglo dvignilo, tako da so se mahoma znašli na suhem veliki morski zalivi, v katerih je poginilo vse živalstvo. Pri raziskovanju morskega dna znanstveniki tudi zdaj često nalete na ogromna grobišča morskih psov, kitov in drugih morskih živali, ki se z obilico planktona pomešani odsedajo na mirnih mestih morskega dna in iz katerih v stotisočletjih nastajajo nove kopnine.

Kako velikanska utegnejo biti ta živalska grobišča, lahko posnamemo iz poročil morjeplovcev, kolikor so seveda prestala ostro kritiko znanstvene preskušnje. Tako je 1890 plul neki parnik celih 57 ur skozi roj mrtvih kobilic, ki ga je močan severni veter zanesel v Rdeče morje. V poletnih mesecih 1880. leta je bil Mehikanski zaliv na površini 275 kvadratnih kilometrov pokrit s poginulimi zelenimi morskimi želvami. Na obrežju sibirskih rek Oba in Irtiša so 1897 opazovali skoraj 250 km dolg vlak mrtvih rib, ki so bile nagrmadene mestoma v 5 m debeli plasti in 1882 je tamkaj opazoval neki parnik na dolžini 230 km neprekinjeni roj gnijočih rib.

Že ti primeri kažejo, da surovin, iz katerih narava proizvaja petrolej, res

ne manjka. Sam nastanek petrolejskih ležišč iz teh surovin si učenjaki tako razlagajo, da se živalska grobišča pokrijejo s plastmi peska in gline, nakar se začno sestavine živalskih trupel, ki vsebujejo dušik, počasi razkrajati, pri čemer se tvori ogljikovodiki — petrolej, ki se — ker ga navzgor zapirajo zrakotesne plasti — pod velikim pritiskom počasi izriva v praznine in razpoke zemeljske skorje v sosesčini.

Omeniti je še treba, da so najnovejša raziskovanja Črnega in Kaspiškega morja tudi tu odkrila velikanska živalska grobišča. Vse petrolejsko ozemlje na Krimu, ob Karpatih, v Romuniji in ob Črnem morju je ostalo kot spomin na velikansko, morske favne bogato morje, ki je v terciarni dobi pokrivalo ta košček zemlje.

Glavna sestavina petroleja so ogljikovodiki. Surovi petrolej ali nafta se — kolikor je same ne porabimo — podvrže tako imenovani prekinjeni destilaciji, ki nam daje zapovrstjo: gasolin, bencin, petrolej, eter, ligroin, kerosin (petrolej za svečavo). Ostale maščobe se pokurijo ali pa predelajo v mazalna olja in masti, v asfalt in sorodne proizvode. Za surovim petrolejem, je sicer treba pridirati zmerom globlje v zemljo (navrtine v globočino preko 2000 metrov niso nič nenavadnega), vendar pa se ni treba bati, da bi petroleja v doglednem času zmanjkalo.

t — ič

EDINSTVENA ZBIRKA MOZGANOV

Najimlenitnejši zbirki možganov na zemlji premoreta gotovo zavod Behterev v Leningradu in vseučilišče Cornell v Itaki (Združ. drž.). Toda neki drugi učeni zavod utegne prekositi oba tekmeča, namreč Brain Research Institute georgetownske univerze (Washington). Njegov ravnatelj, Oshmar Solnitzky, ki je združil že nad 5000 možgan, je sklenil dodati še vse živalske. V ta namen se je obrnil na lovce raznih držav, da si preskrbi najredkejše vzorce vseh pasem. Poziv ni ostal brez uspeha in profesor S. lahko že pokaže svojim obiskovalcem res izredne, v svoji baži morda edine možgane: novozelandskega kuščarja s tremi očesi, od katerih eno stoji sredi glave. Tu seveda ne gre za golo radovednost: ako Brain Research Institute uresniči vse svoje nade, bo njegova zbirka čudovit pripomoček za delo. Tako bodo proniknili v eno izmed najmanj znanih in najtajnejših področij anatomije.

DEE

O SLOVANSKIH TEMPLJIH V SEV. NEMČIJI

L. KOSTIAL

Ugotovljeno je, da so stala slovanska svetišča 1. na Hariungerbergu pri Braniboru, 2. na Oderburgu pri Stettinu, 3. na severnem rtiču otoka Rujane pri vasi Puttgartenu (nekdanjem Podgardu) — to je Arkona, in 4. na Schloßbergu pri Feldbergu v vojvodini Mecklenburg-Streliški — to je Retra.

Sventovitov utrjeni tempelj v Arkoni so razdejali l. 1168 Danci pod vojskovodjo kralja Waldemarja, škofom Absolonom. Na podlagi poročila danskega letopisca Saksona Gramatika, ki je bil spisal proti koncu 12. stoletja dansko kroniko, sta odkrila prehistorika K. Schuchhardt in Goldewey l. 1921 osnovno ploskev tega svetišča. — Svarožičev utrjeni tempelj v Retri (nekdanjem Redegostu) so porušili l. 1068 Nemci pod vojskovodjo kralja Henrika IV., halberstadskim škofom Burkharatom. Opirajoč se na poročilo Thietmarja iz Merseburga, ki je spisal svojo kroniko v začetku 11. stoletja, je odkril že omenjeni Schuchhardt leta 1922 Retro, »die Akropolis des Nordens«. V svojem opisu tempelja pravi, da spominja na atenske Propileje. Razen tempeljskega tlaka se je ohranila tudi lepa slovanska keramika.

Ob imenih Arkone in Retre se vsakdo nehote spomni Vinete. Poročilo o njej sta nam zapustila analista Adam iz Bremena (med l. 1050. in 1070.) in Saxo Grammaticus. Od leta 1930. kopljejo na Wollinu in na Usedomu, da bi odkrili Vineto; a to je trd oreh. Ni še odločno dognano, ali je bila Vineta blizu sedanjega mesta Wollina na južnem koncu otoka Wollina ali pa blizu ustja reke Peene na severnem koncu otoka Usedom, nasproti otočja Rudena. Prvo kopanje na wollinskem trgu leta 1934 je sicer spravilo na dan najdbe, ki imajo germanski (vikinški) značaj, toda nekateri znanstveniki so menili, da so morebiti one predmete prinesli tja Vikingi iz drugih krajev. Tudi izkopane hiše, ki so imele stene iz n a v p i č n o postavljenih podnic (platnic) kakor vikinške hiše, bi bile lahko stavbe nekaterih Germanov, ki so živeli kot trgovci v slovanskem mestu. Kmalu pa je nadaljnje izkopavanje pokazalo, da je nekaj stalo pod Wollinom in poleg Wollina za tedanje dobo izredno veliko mesto z najmanj 10.000 prebivalci — mesto Köln ob Renu je pa imelo v onem času (X. in XI. stoletju) komaj 3000 prebivalcev! Odgovorni vodja izkopavanja, ravnatelj stettinskega muzeja dr. Kunkel je obračal pažnjo zlasti na grič Silberberg (severno od sed. mesta Wollina) ter ugotovil, da je bila tam nekoč trdnjava, ki je ščitila veliko mesto. Šele jeseni l. 1937 so izkopali staro pokopališče na Mühlenbergu; njegovi grobovi so povsem enaki grobovom vikinškega mesta Birke na Švedskem. Iz ta-

ga se sklepa, da so živeli tudi v starem mestu pri Wollinu Vikingi v velikem številu — zakaj trgovinski in kulturni vplivi se niso v poganskih dobi nikdar dotikali v tolikšni meri pokopavanja mrtlicev.

V grobovih so našli bronzaste zvončke, obročasto sponko, železne nožiče, majhne bruse, bisere i. dr. Trije drobni srebrni denarji so bili iz časa med l. 980. in 1050. po Kr. r. Za slovanske grobove značilnih senčnih obročev (Schlāfenringe) ni bilo. V grobovih najdena keramika je bila podobna glinastim posodam, odkritim v Birki in na wollinskem trgu, ne pa slovanski keramiki v Retri.

Helmoltova »Weltgeschichte«, VIII. zvezek, str. 316 razločuje »slovansko trgovsko mesto Junne, v pripovedkah Vineta«, in »slovansko mesto Julin—Wollin ob reki Dievenowic«. — Ker se izkopavanje marljivo nadaljuje, smemo upati, da bo v dohodnem času vprašanje, kje je stala Vineta, rešeno.

GROZDNO ZDRAVLJENJE

Grki, Egipčani, Rimljani so zapustili obilo slovstva, ki povzdiguje vrline grozdja za človeško zdravje. Zadnja leta se je v Italiji in Franciji močno poživilo zanimanje za »cures uvaless«, za uživanje svežih trtnih jagod. Po vseh delih dežele, po kolidvorih, veletrgovinah si videl stojnice za okušanje »vina v kroglicah«, koder so mastili (stiskali) pridelek vpricho potrošačev. Občinstvo je po zdravniških nasvetih in lastnih izkustvih pozorno sledilo veliki pokret in ga podpiralo z znatno porabo svežega trtnega soka.

Zlasti v Nemčiji, je pisal J. de Genève 8. III. 36., ostane ogromno ozobkov. Nekateri lečniki priporočajo pojesti do 4 kg grozdja na dan. Tudi nemška švica po užije med trgatvijo silno količino »Mihe-love juhe«. To ravnanje je treh samo po hvaliti in izpodbujati. Grozdje je bogato z rudninskimi solmi in njegova tekočina, čista brez primere, je prvovrstno razkužilo. Poleg tega je spricho oblega sadnega sladkorja kar izvrstno hranilvo. Gospa Randaun, predstojnica znanstvenih raziskav v Parizu, je poudarila prisotnost mnogoterih vitaminov. Otroci, starci, bolniki, sportniki, abstinenti, ki ne pijo vina, najdejo v presnem trtnem soku vir moči in zdravja. Nova odkritja omogočajo obdržati mošt čisto sladke in brez vrenja precej dolgo. Švicarska podjetja devajo prvovrstni pridelok v steklenice raznih velikosti, dostopne za vsak žep. K

ZASČITA SOLSKIH OTROK NA HOLANDSKEM

Holandska država je izdala zakon, po katerem mora predložiti vsak učiteljski kandidat, naj že kandidira za katerokoli mesto pri vzgoji mladine, spričevalo o popolnem zdravju svojih pljuč s ozirom na tuberkulozo. [Glejte groč tuberkuloziški žari.]

F I R D U Z I

EDA STADLER

II.

V drugem stoletju po Kr. je ustanovil Ardešir novoperzijsko kraljestvo Sasanidov. Bil je moder vladar, spoznal je važnost nacionalne probeje, zato je odredil zbiranje starih povesti in kronik. Poslednji vladar iz rodu Sasanidov je naročil nekemu Danišveru, naj nadaljuje zbirko. To veliko nacionalno delo je Firduzi mojstrsko dovršil. Vedno je zelo ljubil poezijo, toda mnogo bolj kot duhovite besedne igre njegovih sodobnikov so ga privlačevala epska izročila iranske preteklosti. V rojstnem mestu Firduzijevem je živel pesnik Dakiki, Zarathustrov učenec, ki je prevzel najprej nalogo, da dovrši Knjigo kraljev. Ko pa je umoril Dakikija njegov ljubljenec, neki turški dečko, se je Firduzi lotil tega dela. Dolgo je sam iskal prepis stare Knjige kraljev. Trenutek, ko mu je eden njegovih prijateljev prinesel Danišverov prepis Šahnameja, je pozdravil z nepopisno radostjo. Pogumno je šel na delo in v tih samoti svoje domovine je v dva in dvajsetih letih neumorne pridnosti zrasla ogromna epska pesnitev. Gospodarsko ga je podpiral sultanov namestnik province Korasan. Ko je bil star 58 let, ga je ugodno naključje prineslo na dvor sultana Mahmuda. V začetku se je moral boriti z odporom in nevoščljivostjo drugih dvorskih pesnikov in pisateljev, toda ko je prečital sultanu odlomek svoje ga dela, je leta spoznal njegovo nadarjenost in javno dal izraza svojemu navdušenju. Takoj mu je naklonil razkošno, nalašč zanj okrašeno stanovanje v bližini kraljeve palače. Obljubil mu je, da bo skrbel za njegovo udobno življenje in mu zaginjal že prej omenjeni honorar 60.000 zlatnikov. Pozneje, ko je šlo za res, žal ni bil več tako velikopotezen. V začetku svojega sedemletnega bivanja na Gaznijskem dvoru se je pesnik sončil v obilici sultanove milosti, ker je ta visoko cenil genialnega epika. Zamenjal je tudi pesnikovo navadno ime Abul Kazim Mandur s »Firduzi«, to je rajski, nebeški.

Ep Šahname, ki ga je oblikoval Firduzi je najdragocenejši spomenik perzijske literature. Kakor indski ep Mahabharata, Homerova Iliada in germanski Nibelunzi, s katerimi ima Šahname skupno glavno idejo, je tudi Knjiga kraljev pravi indogermanski ep. O čudežnih junakov nam govori. V najstarejši dobi je osrednja oseba junak Feridun. V naslednjem obdobju perzijske povesti, kakor jo riše Firduzi, se pojavi s'lni junak Rustem, zastopnik plemstva. Nato pa nastopi mladostni junak Aleksander Veliki pod imenom Iskender. Zgodovinski in legendarni motivi se prepletajo v pisani neurejenosti. Iskender premaga iranskega kralja Dara (Dareja). Na begu umore Aleksandrovi vojaki Dareja. Mladí zmagovalc se sedaj

spravi z umirajočim premaganim kraljem in se poroči z njegovo hčerko. Potem govori ep o Aleksandrovem pohodu v Indijo, o romanju v Mekko (Aleksander je tukaj musliman) in o njegovi smrti v Babilonu. Zanimivo je, kako so se stoletja po smrti velikega Makedonca v fantaziji iranskega pesnika uresničile Aleksandrove sanje: popolna sprava z Grčijo in Perzijo, tesna združitev Helade in Orienta. V zadnjem delu grandioznega epa nam slika pesnik zgodovino Sasanidov. Vae delo lahko razdelimo na tri glavne cikle: prvi govori o junaških delih starega Irana, drugi je orientalsko-grški, tretji pa je ciklus Sasanidov. Vsi trije krogi se stapljajo v mogočno narodno dramo, njen glavni junak pa je stara Perzija sama.

Ves ta ogromni ep je prežet z naglobljimi čustvi. Žalost in ponos, veselje in hrepenenje dajejo pestrim slikam in pisanim dogodkom nepremagljiv čar. Vendar služi vse dogajanje in eksotična fantastika kot dragocen okvir globljemu smislu pesnitve — večnemu smislu vsega božanskega. Spričo tega usoda posameznika ni važna, hitro preide v nič. Firduzi poje:

»Blagor onemu, ki je sejal samo seme
[dobrega!
Prah smo in v prah se povrnemo,
v strahu in bolečinah živimo na zemlji,
naše življenje ugasne, svet pa ostane...«

Po begu z Mahmudovega dvora, kjer je dovršil svoje življenjsko delo, je begal pesnik iz ene dežele v drugo, z dvora na dvor. Plod ahasverskega tavanja je ep o Jusufu in Zalikli (o egiptovskem Jožefu in Putifarki), ki ga je spesnil Firduzi na dvoru bagdadskega kalifa. Končno se je na željo enega svojih dobrotnikov vendar spravi z Mahmudom, svojim mogočnim nasprotnikom. V svojem rodnem mestu Tusu je pesnik naposled dobil tako vroče zaželjeni mir. Vendar dolgo ga ni užival; preveč je bil pretrpel. Izmučen in razočaran je kmalu umrl. Na dan njegovega pogreba pa se je pomikala skozi nasprotna vrata dolga karavana. Poslal jo je bil sultan Mahmud. Bogato okrašene kamele so nosile svoj čas obljubljenih 60.000 zlatnikov in svečano oblačilo — znak priznanja in naklonjenosti. S tem denarjem so Firduzijevi potomci uresničili njegove življenjske sanje: zgradili so pri Tusu mogočen kamenit jez in prostoren karavanseraj za utrujene in lačne popotnike.

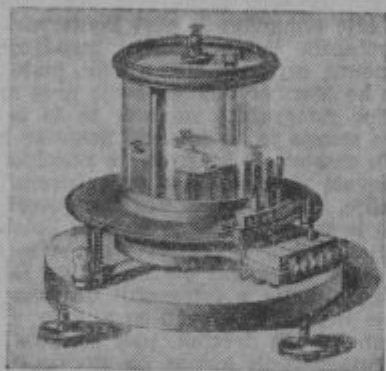
Tako je slavnj pesnik in plemenit človek v življenju kakor v smrti izpolnil svojo lastno zapoved in najvišjo zapoved starega Irana: storiti polja rodovitna in nasiti lačne: »Blagor onemu, ki je sejal samo seme dobrega!«

TEHNIČNI OBZORNIK IZ FILMSKEGA SVETA

PRVI ELEKTRICNI MERILEC

Elektrika si je šele potem začela osvajat svet, ko so jo tehniki dovolj krepko obvladali z merilnimi instrumenti. 70 let je tega, kar je eden pionirjev elektrotehnike Werner Siemens skonstruiral prvi električni merilni instrument, univerzalni galvanometer, s katerim so se dale zlahka merili vse tri glavne količine električnega toka: napetost, jakost in upor. Poprej je bilo treba za ta merjenja več posebnih priprav. Galvanometer (glej sliko) je bil v glavnem sestavljen iz astaticne magnetne igle, viseče na kokonski niti v žični tuljavi iz treh

fiksni, s čepki pretikajočih se uporov ter iz četrte uporne žice, napete na robu okrogle plošče od škrljveca. Na podlagi primernih kombinacij teh uporov in s pomočjo električne baterije znane napetosti, je mogoče iz odklonov magnetne igle točno določiti vrednost posameznih količin električnega toka.

Za posamezne primere se nam ta način merjenja električnega toka vidi danes zelo okoren, ker smo vajeni neposrednih odčitkov toka, napetosti ali upora na specialnih instrumentih. Za dobo pred 60 leti pa je bil ta galvanometer velikanski napredek. Do 1900. se je ta instrument izdeloval v velikanski nakladi in šele kasneje so ga začeli izpodrivati enako precizni instrumenti, ki so imeli namestu magnetne igle posebne precizijske merilne sisteme s kazalci. t-18

Na Finskem so pri vrtnanju za raziskovanje nekega terena naleteli na železno rudo, ki vsebuje skoraj 50 odstotkov čiste kovine, kar je nekaj povsem nenavadnega.

V Bazlu so dogradili najmodernejši stolp, ki naj služi kot zaklonišče civilnemu prebivalstvu pred napadi iz zraka. Stolp je viden samo po svoji vrhni oklopi plošči, položeni v nivoju cestišča, pod katero sega stolp 10 m v globočino. Stolp je predeljen v več nadstropij, v katerih je prostora za 200 ljudi ter za potrebne strojne, desinfekcijske in prezračevalne naprave. —18

Poletni filmi

Jean Epstein je spravil na platno zanimiv roman, Alain Serdac, *La femme du bout du monde* (žena s konca zemlje), ki kliče v spomin skupno strast posadke za žensko, živečo na samotnem otoku. Scenarij: tovornik »Saint-Joaquin« izkrca na avstralskem otrovu moštvo, ki naj preišče ozemlje bogato z radijem. Na tem otrovu bivajo tri osebe, žena, nje mož in njun sinko, ki najdejo borno krčmo odprto redkim pomorščakom. Žena, čeprav neoporečna, vname poželenje in nje prisotnost povzroča pretepe in zločine. Kapetan ukaže nagel odhod, otok se zopet pomiri, medtem ko posadka pozabi svojo živčico... Dušeslovni značaj tega dela je izvrstno zadet.

»Smrčite, g. Burns«. Ameriška zabavna komedija, ki nosi francoski podnaslov: *Ronflex, M. Burns*. . . Naslovnik je preprost, otroški vaščan, ki med spanjem zlagga pesmice. Ko pride v stik z new-yorškim skladateljem brez domišljije in daru, postane po nenavadnem fenomenu za tega nepogrešljiv pomočnik. Burns »dreto vleče« in komponira, popevkar beleži napev in besede, kar mu prinaša čast in oblast. Pojavi pa se Evina hči, ki razkrinka to postopanje in poruši učeno zgradbo, odkrivši Burnsu, kako ga izkoriščajo. Seveda se vzameta. . . Krasni prizori iz glasbišča, gibka plesalka, prikupen tenor.

»Gospod Dood potuje v Hollywood«, tako zabaven ko poučen film, predočuje mladega bankirja zaletelga v podjetje, kjer se je vse zarotilo, da ga izpodre: gangsterji (rokovnjači), ki hlepé po denarju, zvezdnica, ki razsipa, smola, ki se drži traku (filma), na katerega stavi podjetnik vse nade. Mlada tajnica bedi nad Doodom, vse se gladko izteče in — na uho to novico: nazadnje se vzameta.

»Vesela samomorilka« se odigrava v uredništvu velikega new-yorškega dnevnika, v modnih pivnicah in na morju. Lažna samomorilka povzroča s posredovanjem novinarskega mazača in padarja zmedo po vsej okolici. Čez mero zabavni so prizori, ko se junakinja (Karoia Lombardova), odlična plavalka, zažene v vodo in jo nje zaljubljenec (Fr. Marsh) rešuje, ne da bi znal plavati. Nazadnje ona njega otme iz valov in — kakor se spodobi — nopoljeta se pred oltar.

Kakor je Kant-Laplaceova teorija nastala hkratu, tako sta dva cineasta obenem prišla na misel, da bi obravnala trgovanje z zamorci. Hatawayev zamislek »Morske duše« lahko velja za vzor take vrste in se priporoča z leplim namenom: boj proti suženjstvu, ki ga dopušča tako zvani omikani narod. V tem obsežnem traku se prikazuje namera srčnih in po-

štenih pionirjev, ki so si vzeli nalogo izpodkopati kupčijo z »ebenovino« in katerih napori so se okoli 1860. izcimili v secesijsko vojno, katere konec je pometel sužnost. Cineast je v tej napeti snovi našel priložnost, da je uprizoril veličasten požar na jadrnici.

»Ob štirih zjutraj«, pol domislje, predstavlja nesrečnega Duranda, ki ga preganja tašča in se tolaži s konjakom, kakršnega mu prijatelj Bobine nataka kar se da velikodušno. Ako je francoski trak šibkejši glede gibal ali tehničnih sredstev, ga pa očito presega z ostroumnostjo, ličnostjo in okusom.

»Verdi« v velikih potezah riše težavno mladost duhovitega Italijana, tragedijo, ki je zastrla njegovo življenje, in slavo, ki so mu jo prinesli njegovi umotvori.

J D

Izumitelj živih slik

SN je 13. 6. 38. omenil najstarejšo rodobino na zemlji: Kung-Teh-Coeng, neposredni Konfucijev potomec, pozná svoj rodovnik 2500 let nazaj. Z njim se ne more kosati J. K. Zweek von Zweekenburg, izdajatelj dnevnika »Anhalter Kurier«, Bernburg, Deutschland. Podjetnik se silno zanima za učiteljsko družino Cvekov, o kateri je pisal L. Perko v Jutru 4. I. 38. Te obitelji kakor njih svaštva, na pr. Koširji, zasledujejo svoje dede, pradede, praprapradede noter v 8. stoletje po Kristu.

Ako ni vrzel v njihovi genealogiji, bo težko z njimi tekmoval najstarejši Parižan, Emil Courtet, čigar prednike je list *Intermédiaire des chercheurs et curieux* dognal do l. 1292. Ta mož, rojen 4. I. 1857. v Parizu, slove bolj po svojem psevdonimu. Ni pa nihče drugi nego risar, ki vsak teden odda kako politično karikaturo, razstavljeno v izložbenem oknu med Montmartrskim predmestjem in Richelieujevo ulico. On je tudi izumil — poroča J. des D. 12. I. 38. — filme oživljenih risb, ki jih je uresničil l. 1907 v Parizu in v Združenih državah. Izdelal je nad 300 trakov, preden so Američani industrializirali ta čisto francoski izum.

Letos je umetnika, ki navzlic globoki starosti še vedno dela, obiskala nesreča. Prevrnila se je svetilnica in v stanovanju se je vnel požar. Nevarno opečenega so prepeljali osemdesetletnika v bolnico.

NK

FOTOAMATER

K Obči razstavi fotografije in filma.

Slovensko fotoamatersko gibanje doživlja dobo nezadržnega napredovanja na vseh koncih banovine. Komaj so se zaprla vrata za razstavo, ki so jo priredili člani mladega Fotokluba Maribora v okviru Mariborskega tedna, prvo razstavo, ki bi jo imenovali lahko čisto mariborsko, je Ljubljanski velesojem na široko odprl vrata k mamutni razstavi ljubljanskega fotokluba in že se kažejo določni obrisi novih prireditelj, ki jamčijo za nadaljnji še živahnejši razvoj slovenske fotografije. V nedeljo 11. t. m. se sestanejo zastopniki amaterskega gibanja iz vseh krajev naše ožje domovine k prvi konferenci, ki bo polagala trdne temelje nadaljnjemu skupnemu, organiziranemu delu, malo pozneje bo Maribor deležen svoje prve mednarodne fotografske razstave in še za letošnjo sezono je na sporedu nekoliko krajevnih razstav. O krizi, ki je nekoliko let zadrževala razmah naše organizirane fotografije, danes nihče več ne govori. In dobro je tako. Čeprav je namreč Fotoklub Ljubljana na svoji razstavi na velesojmu pokazal v nazornem grafikonu, da je delež organizacije v fotografiji dravske banovine neprimerno večji nego celo v nekaterih velikih deželah, kjer se šteje število fotografskih kamer po sto tisočih in milijonih, je vendar resnica tudi ta, da še davno nismo dosegli viška možnega razvoja in da bo treba še veliko dela, preden bomo mogli z mirno vestjo izjaviti, da se takšnemu višku bližamo. Pa ne samo v zadevi organizacije, tudi v drugih ozirih bo potrebno še mnogo dejanj.

Mogočna udeležba inostranih avtorjev na III. mednarodni razstavi umetniške fotografije v okviru Obče razstave fotografije in filma na ljubljanskem velesojmu nam n. pr. dokazuje, da si je delo naših amaterjev v krogih nepregledne množice inostranih tovarišev priborilo dokončno priznanje. Nasprotno pa kaže udeležba v oddelku fotografske industrije in trgovine, da se bodo morali slovenski amaterji tu boriti še za najosnovnejše priznanje in upoštevanje svojega gibanja. To pa že ni več stvar, ki se tiče samo tega gibanja ali pa celo enega samega kluba, temveč vsega našega gospodarstva in politične časti. Ne moremo in ne smemo več gledati, da bi si po eni strani neka vrsta tuje industrije z deloma tujimi zastopniki polnila svoje žepce z milijoni našega od ust pritriganega denarja, po drugi strani pa na najbolj škandalozen način z najbolj škandaloznimi izgovori briskirala in omalovaževala naše kulturno udejstvovanje. Tu ni bilo že dolgo časa nekaj v redu in v nekem oziru moramo naravnost Boga hvaliti, da je nastal čist položaj baš v zvezi z doselej največjo akcijo naših fotoamaterjev, med katerimi je delavnosti in po-

nosa dovolj, da bodo znali napravili položaj še bolj čist in dati vzgled za potrebne akcije samoobrane tudi drugim našim krogom. Končno je treba začeti tudi v gospodarskem področju razlikovati med korektnimi poslovnimi prijatelji in med prijatelji edino naših žepov.

Vse to pa ne sme zbuditi dojma, da bi razstava na ljubljanskem velesajmu ne bila v resnici velika in uspela prirediteljev. Nasprotno, če je takšna, kakršna je, navzlic raznim javnosti skritim nevšečnostim, zasluži tem bolj označbo nečesa velikega in občudovanja vrednega. Dolge mesece trdega dela, organizatorne sposobnosti in osebne požrtvovalnosti je bilo treba, da se je izcimila prirediteljev, ki se more že samo po številu razstavljenih kosov primerjati z dosedanjimi največjimi fotografskimi razstavami na svetu. Samo fotografskih slik, diapozitivov in negativov je prispelo za to razstavo okrog 4000, število razstavljenih znaša okrog 2500 in če sedaj še zvemo, da je večina vsega tega materiala last in delo članov Fotokluba Ljubljane ter drugih slovenskih fotografov, dobimo majhen pojem o tem, kako silna je njihova pridnost. Pri tem pa nikakor ne gre samo za slike umetniškega značaja. Ljubljanski fotoklub je polagal tokrat posebno važnost na to, da pokaže neizčrpne možnosti fotografiranja tudi v vseh mogočih drugih področjih. Fotografije v znanosti in tehniki, v prirodoslovju, v medicini, v meteorologiji, fiziki, kartografiji, upodabljaajoči umetnosti, folklori, kriminalistiki, tujsko prometni propagandi, razglednici, sportu, reportaži, ilustraciji in celi vrsti drugih področij: vse to je hotela pokazati ta razstava kot izraz vsestranskega stremljenja našega fotografskega gibanja — in je pokazala z uspehom. Med razstavljenim materialom so kosi neprecenljive znanstvene in praktične vrednosti, da o umetniški niti ne govorimo. Oddelek slik z natečaja ljubljanskega mesta za najboljše posnetke naše prestolnice bi sam zaslužil, da si ga ogledajo vsi kraji naše ožje domovine, ki imajo zanimanje za uspešno tujsko prometno propagando v sliki, in da si ga vzamejo za vzgled, kako je treba pri takšnih natečajih izbirati. Oddelek diapozitivov v naravnih barvah bi sam zase zaslužil poseben članek. In tako bi lahko nadaljevali samo z naštevanjem razstavnih oddelkov in predmetov in bi težko izčrpali vse, kar je na tej razstavi vredno pogleda. Gotovo je, da bo ljubljanska občina razstava fotografije in filma imela silen vpliv na nadaljnji vsebinski in oblikovni razvoj naše fotografije. Tako se nam obeta tudi v to smer pomembna bodočnost, kakor se nam obeta v smeri organizacijskega razvoja.

* * *

Za nedeljo 11. t. m. je sklical Fotoklub Ljubljana prvo konferenco slovenskih fotoamaterskih organizacij in vidnih

amaterjev iz vseh krajev naše ožje domovine. Konferenca bo obravnavala v dopoldanskih urah pereča vprašanja našega amaterskega gibanja, *popoldne bo skupen ogled Obče razstave fotografije in filma na Ljubljanskem velesajmu. Fotoklub Ljubljana prosi vse interesirane organizacije in amaterje, da bi mu čim prej prijavili svojo udeležbo, kakor tudi število zastopnikov in spremstva, da bo mogel pripraviti vse potrebno.

F I L A T E L I J A

Nove znamke po vsem svetu

ANDORA: Francoska pošta v Andori je izdala novo serijo znamk, ki obsega naslednje vrednote: po 30, 35, 55, 60 in 80 centimov ter po 1 frank, 1.75 fr. in 2.15 fr.

BAHRAIN: Indske znamke s sliko Jurija VI. so dobile za to deželico ob Perzijskem zalivu pretisk »BAHRAIN«. Te dni je bila izdana vrednota po 3½ ana.

BELGIJA: Znamki po 10 in 70 centimov sta dobili pretisk, ki ju izpreminja v znamki za uradne pošiljke.

ČESKOSLOVAŠKA: V sinje zeleni barvi je izšla nova znamka po 50 halerjev. Na njej je slika katedrale v Košicah. Na vmesnem praznem prostoru je naslikan grozd. Znamka je bila izdana za vlnarsko razstavo v Košicah.

FRANCOSKA EKVATORIALNA AFRIKA: Izšla je nova vrednota po 2.15 franka v kostanjevo rjavi in škrlatni barvi.

FRANCOSKA GVINEJA: Z istimi slikami kakor dosedanja serija so izšle tri nove vrednote, in sicer temno in olivno zelena po 35 centimov, ultramarinska in karminasta po 55 c. ter črna in vijoličasta po 80 c.

FRANCIJA: Za dvajsetletno premirja namerava Francija izdati posebno znamko.

GDANSK: Dosedanja znamka za 3 pfenige, ki je imela silko grba in je bila rjavkasta, je izšla v novi nakladi na rumenkastem papirju in s kljukastim križem v vodnem znaku.

GVADELUP: Ta kolonija v Francoski zapadni Indiji je dobila tri nove dopolnilne znamke k dosedanji seriji. Vrednote so naslednje: sinje zelena po 35 centimov, ultramarinska in živo rdeča po 55 c. ter karminasta in rjava po 80 c.

INDOKINA: Izšla je nova serija znamk, ki obsega pet vrednot, in sicer: zeleno po 4 cente, sivo po 7 c., vinsko rdečo po 8 c., sinjo po 18 c. in zeleno po 22 c. Razen tega sta izšli še dve letalski znamki: karminasta po 1 c. in olivno zelena po 37 c.

KAMERUN: Poštna uprava je izdala k dosedanji seriji novo vrednoto po 1.75 franka v temno sinji in svetlo sinji barvi.

LIBERIJA: Ta zamorska republika je bila pred kratkim vključena v mednarodno letalsko prometno mrežo. Njena prva skrb je zdaj bila, da je izdala serijo letalskih znamk, ki obsega deset vrednot.

NEMCIJA: Za letošnji kongres Hitlerjeve stranke je izšla 1. septembra posebna

znamka po 6—19 pfeningov. Na njej je naslikan Hitler. Pribitek pojde za podpiranje umetnikov.

NORVESKA: V večjem formatu sta izšli dve znamki dosedanje serije s silko leva. Znamka za 14 oerov je oranžno rdeča, po 30 oerov pa ultramarinska.

PARAGVAJ: Dosedanja znamka po 5 pesov s silko gradu je zdaj izšla v novi oranžni barvi.

Drobiž

Avstrijske znamke so zdaj vzeli iz prometa in se ne morejo več uporabljati na pošiljkah. Tako bo tudi naposled konec mešanih frankatur z avstrijskimi in nemškimi znamkami. Za zbiralce bodo prodajali avstrijske znamke samo še na dunajski glavni pošti, in sicer tako dolgo, dokler ne poidejo.

General Franco je na svojem ozemlju ustanovil poseben urad, ki bo nadziral izvoz znamk, in bo tako torej postala filatelija nekakšen državni monopol, kakor je že dolgo let v Rusiji. Razen tega je prepovedal izvoz raznih znamk, ki so izšle še ob času, ko je republikanska vlada gospodarila nad vso Španijo.

Uporniška vlada v Španiji je z različnimi zasilnimi krajevnimi in dobredelnimi vred izdala doslej 863 različnih znamk. Blagor filatelistom!

Leta 1940. bo za stoletnico, kar so v Angliji uvedli prve pisemske znamke v Londonu največja razstava znamk, kar jih je doslej svet videl. Priredila jo bo Britanska filatelistična družba.

Prvo pismo, ki si lahko lasti čast, da je bilo poslano z letalsko pošto, je bilo poslano že leta 1836. Balon ga je odnesel iz Anglije na Holandsko. Namenjeno je bilo holandskemu kralju Viljemu I. Tako je ugotovil neki ameriški raziskovalec.

Dne 31. oktobra dobimo nove dobrodelne znamke za 20 letnico, kar je bila na ladjah razvita naša državna zastava. Serija bo stala 9 dinarjev. Ko zveemo še podrobnosti, jih bomo objavili.

Od nove skupine dopisnic, ki so bile tiskane v Ljubljani, imamo doslej v evidenci že okoli trideset različnih. V kratkem bomo začeli objavljati njihovo katalogizacijo.

Novi katalogi znamk za leto 1939. so začeli prihajati. O nekaterih bomo podrobneje poročali. Kakšnih prav bistvenih izboljšanj proti prejšnjim letom nismo mogli opaziti. Bistvene napake, ki smo jih že lani pogrājali, so ostale. Tudi v cenah ne opažamo prevelikih izprememb.

PRASTARA TROBENTA

Na otoku Cipru, blizu stavbišča nekdanjega mesta Salamisa, so našli na troblju, ki mora šteti kakih 2500 let in je vsekakor najstarejše glasbilo svoje vrste, kolikor jih premoremo dandanes. Našel jo je bržkone kak otočan. A ker se mora vsak starinski predmet izročiti domačim oblastem, jo je skrivaj prodal in lepo možal o njej. Kupil jo je angleški častnik in nazadnje jo bo British Museum hranil v svojih obilnih zbirkah grške starine.

Omenjena troblja je iz žganega ila. Ravna cev in izraziti ustnik čisto spominjata na pihala, ki jih predočujejo slike po nekaterih posodah one dobe. Na prsti se poznajo prsti tistega, ki je trobil nanjo. Je svirala na zbor ali naskok v slavnem času Termopij? Po njenih risbah, ki predstavljajo vaze, bi človek prej sodil, da so jo rabili v svetišču. Navzlic globoki starosti je to pihalo povsem ohranjeno, z vsemi prvotnimi vršinami. Nekemu trobentaču ciprskega redarstva se je menda posrečilo, da je na njo jasno, glasno, zateglo zatrobil. Izredno oživljenje antične dobe.

ČLOVEK IN DOM

Vratna dolbina

Vratna dolbina, ta »luknja v zidu«, se da bolje izkoristiti, nego si mislimo na prvi pogled. Kaj vse lahko napravimo iz nje? Majhno garderobo z zaveso spredaj. Znotraj jo moramo potem obložiti z blagom.

Tu je pa tudi kotiček, v katerega si postavi gospodinja mizico s svojimi potrebščinami za friziranje. Na zadnjo steno pride ogledalo, na obe strani svetilke, pod ogledalo damo desko ali stekleno ploščo za steklenice, krtače in karkoli. V dolbino pa lahko pride tudi primerno zgrajena omara za knjige. To je videti zelo lepo. Vsakdo te bo potem zavidal, da imaš v svojem stanovanju eno ali več »nerabnih« vrat oziroma njihovih dolbin.

ZA LJUBITELJE CVETLIC

Cvetlice v septembru

Cvetlice na balkonih in na vrtu zalijemo ta čas najboljše samo v dopoldanskih urah, kajti noči so pogostoma že prilično hladne in rastlinam je potem prav tako neprijetno kakor nam. Zato spravimo občutljivejše sobne rastline od sredine septembra dalje iz poletnega bivališča na balkonu ali na vrtu zavoljo previdnosti spet v sobo. Manj občutljive rastline, kakor lovor, mirto, azalije, avkube, kamelije, sleč itd. pustimo za

sedaj lahko še na prostem. Če obstoji bojazen, da bo temperatura ponoči padla do ničle, tedaj najvišje teh rastlin prevrnemo in pokrijemo vse z lahkimi cunjami. Proti koncu meseca ali v začetku oktobra jih damo potem v manj kurjen prostor. Gloksinije si hočejo po odcvetu najprvo malo odpočiti. Zato moraš polagoma prenehati z zalivanjem. Zimo hočejo preživeti v popolnoma suhem in ne preveč toplem prostoru, dokler ne bodo v novi pomladi znova oživele. Spomladi smo del sobnih rastlin presadili in je mogoče, da so prišle z majhnim deževnikom v lonec. Na vrtu so deževniki, kakor znano, koristni, v cvetličnem loncu pa manj — in vrhu tega so tu netečni. Preženemo jih od tod na ta način, da prilijemo rastlini enkrat, toda temeljito poparka iz orehovitih listov. Poparek se je moral prej seveda ohladiti. Sedaj je tudi čas, da presadimo hiacinte v znane kozarce. Priskrbimo si dobrih, zdravih hiacintovih čebul, ki se razcvetejo potem hitreje in lažje nego druge. Voda v kozarcu ne sme segati popolnoma do čebul. Potem nataknejo na kozarec znani papirni škrnicelj in postavimo posodo v ne pretopen, čim temnejši prostor. Kajti čebule morajo pognati sedaj predvsem čim več korenin, preden poženejo navzgor.

V jeseni na vrtu lahko marsikaj vsadimo in presadimo. Drevesa, grmovje in vrtnice vsadimo, kakor znano, šele potem, ko

jim je listje od mraza odpadlo. Toda zeli, ki so že odcvele, in vsakovrstne trpežne rastline imajo sedaj najboljši čas za vsaditev. Tako je z rabarbaro. Če imajo manj čebela in manj sočna stebila nego prej, jih kar presadiš. Rabarbara ima rada veliko hrane, zato ji pripravi 50 do 60 cm globoka bivališča, ki jim prineseš dobre, stare kompostne zemlje in zdrobljenega hlevskega gnoja.

Upajmo, da si imel letos dobro sadno letino in da ni mnogo sadja odpadlo. Če je odpadlo, tedaj ga vsako jutro skrbno poberi. Vse, kar je uporabno, se izkoristi v kuhinji. Bolnega sadja pa ne meči na kompostni kup, temveč ga uniči. V septembru začneš tudi boj proti golazni, ki se prikazuje pogostoma v prvih hladnih dneh, da bi nam uničila sadno drevje. Okoli debel dreves, približno 1 m nad zemljo, okrog drog, ki jih drže, a tudi okrog debel šparirjev in piramid, posebno pri jablanah in hruškah, položimo papirne trake z dobrim goseničjim limom. Na tem limu obvisijo brezkrile samice, ki hočejo splezati po debelu navzgor in s tem jim preprečimo sestanke s krilatimi samci v drevesni kroni.

PRAKTICNE NOVOTE

Pokrov, pod katerim se mleko ne skisa

Z mlekom imajo gospodinje poleti težave, ker se rado skisa, pa naj bo že surovo ali pa prevreto. Hladilno omaro si more pa le malokatera privoščiti. Samo zaradi mleka je pa zdaj tudi nič več potreba ne bo, ker je industrija spravi-

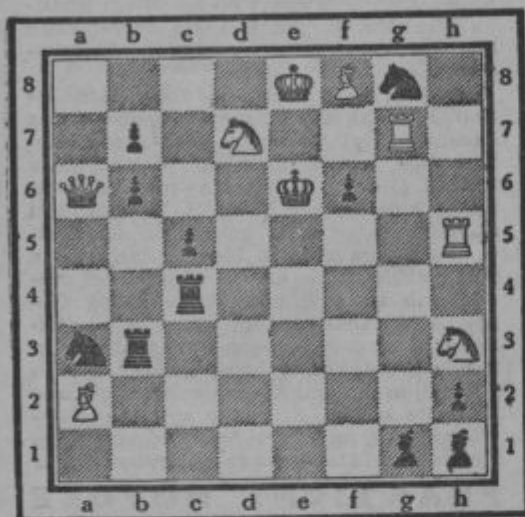

la na trg posebne pokrivače, pod katerimi se ohrani mleko tudi v najprimernejših toplotnih prilikah delj časa sveže. Za poskušnjo so pustili mleko pod tako pokrivačo 6 dni pri temperaturi 25 stopinj, ne da bi se skisalo ali pa sesirilo v kavi. Pokrivača ima na spodnji strani posebno blazinico iz vate, prepojene z nekim plinom, ki razkužuje zrak v svoji neposredni okolici. To varovalno blazinico je treba nekajkrat na teden premenjati, kar se pa v mošnjčičku komaj pozna, ker je neverjetno poceni in izdatki zanjo niso v nobenem razmerju s prihranki na mleku.

PROBLEM 251

P. Jaletto (Italija)

Mat v dveh potezah

Rešitev problema 250

1. Dc4-h4.

ZA BISTRE GLAVE

410

Iz kičastega romana.

V nekem kičastem romanu stoji sledeči odstavek:

»Mračno je gledal grof, stoječ na najvišjem skalnem vrhu, z razširjenimi rokami za malo ladjo, ki je plula proti jugu, in oči si je senčil z roko zavoljo prejarke svetlobe ognjeno rdeče zahajajočega sonca. Končno, ko je postajala ladjica čedalje manjša, se je dvignil iz rosne trave in stekel po ozkem skalnem grebenu navzgor, da bi lahko še malo opazoval odhajajočo ladjo.«

Kaj je v tem odstavku narobe?

411

Nakup

Neki rejec si je hotel za 1000 din nakupiti sto glav perutnine. Koliko golobov, kokoši in gosi je dobil, če je bila cena za golobe 5 din, za kokoš 30 din in za gos 60 din.

Rešitev k števil. 408

(Stara računska naloga.)

Ker sta obe ptici istočasno dosegli milnik, je bil ta od obeh vrhov enako odda-

ljen. Ostalo izračunamo po Pitagorejevem izreku. Razdalji sta 32 in 18 sezujev.

Rešitev k števil. 409

(Stalno omizje.)

Nikoli, kajti ta dogodek bi mogel nastopiti šele čez kakšnih 9900 let.

REŠITEV KRIZANKE V ST. 8

Vodoravno: 1. balet, 4. zapik, 7. raj, 8. skala, 11. leica (aciel), 14. korak, 15. tango, 16. krava, 19. maska, 22. lapal, 23. Entor, 24. gož, 25. polka, 26. Anton. Navpik: 1. Bask, 2. Lear, 3. trak, 4. zjat, 5. plin, 6. kolo, 9. Kokra, 10. latva, 12. capan, 13. egi-ko, 16. klop, 17. Apel, 18. alga, 19. Meža, 20. stot, 21. Aron. — Za nagrado je bil izžreban podnarednik J. Petrič, ki naj sporoči svoje stalno bivališče.

BLODNJAK

Kdo najde pot do nosne konice tega Indijca?